

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-91>

УДК 334.021

КОМПЛЕКСНИЙ НЕКОМЕРЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ТА НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ В СИСТЕМІ СПРИЯННЯ СТАЛОМУ ПРОСТОРОВОМУ РОЗВИТКУ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

INTEGRATED NON-PROFIT MECHANISM AND NON-FINANCIAL REPORTING IN THE SYSTEM OF PROMOTING SUSTAINABLE SPATIAL DEVELOPMENT OF NATURAL RESOURCE MANAGEMENT

Мішенін Євген Васильович

доктор економічних наук, професор,
провідний науковий співробітник,

Інститут агроекології та природокористування НААН України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1597-3270>

Ярова Інесса Євгенівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри,
Сумський державний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9840-131X>

Mishenin Yevhen

Institute of Agroecology and Environmental Management of NAAS

Yarova Inessa

Sumy State University (Sumy, Ukraine)

У статті досліджено теоретико-концептуальну основу формування та функціонування комплексного некомерційного механізму в форматі діяльності екологічних некомерційних організацій (НКО) щодо сприяння практичній реалізації принципів сталого просторового розвитку природокористування з визначенням необхідності конструктивного залучення екологоорієнтованої нефінансової звітності. Визначено основні напрямки діяльності екологічних НКО в системі сталого просторового розвитку на різних ієрархічних рівнях господарювання (глобальному, національному, регіональному, локальному), які визначають завдання комплексного некомерційного механізму. Запропоновано структурно-функціональну побудову комплексного механізму, яка включає: результативно-цільову підсистему, загально-функціональну та спеціально-функціональну, комунікаційну, забезпечуючу підсистему та підсистему верифікації. Визначено цільову функцію механізму. Визнано, що ефективність комплексного некомерційного механізму забезпечується наявністю комунікаційної підсистеми та підсистеми верифікації, в яких провідна роль повинна належати нефінансовій звітності в межах соціально-екологічної відповідальності та екологічного менеджменту. Визначено системну послідовність формування екологоорієнтованого нефінансового звіту в контексті функціонування некомерційного механізму сприяння сталому розвитку природокористування.

Ключові слова: некомерційний механізм, екологічна некомерційна організація, нефінансова звітність, сталий розвиток, соціально-екологічна відповідальність.

The article discusses the theoretical and conceptual platform for the formation and functioning of a comprehensive non-profit mechanism in the format of environmental non-profit organisations (NPOs) to promote the practical implementation of the principles for sustainable spatial development of nature management. This mechanism emphasizes the need for communication involvement of environmentally oriented non-financial reporting. The article investigates the theoretical and conceptual platform for the formation and functioning of a comprehensive non-profit mechanism in the format of environmental non-profit organisations (NPOs) to promote the practical implementation of the principles for sustainable spatial development of nature management. Within the framework of this mechanism, the emphasis is placed on the need for communication involvement of environmentally oriented

non-financial reporting. The main areas of activity of environmental NGOs in the system of sustainable spatial development at different hierarchical levels of governance (global, national, regional, and local) are highlighted, which define the tasks for the functioning of the non-profit mechanism, taking into account decentralisation and martial law in Ukraine. A comprehensive non-profit mechanism for promoting sustainable development of natural resources management is a holistic and balanced set of organisational and social forms implemented in the form of subsystems, sub-mechanisms, tools and technologies that organise, regulate and coordinate the processes of social impact on the socio-ecological and economic activities of natural resources management entities. The article proposes a structural and functional construction of a complex non-commercial mechanism based on the analysis and generalisation of the existing provisions of the concept of a matrix (block) model of an economic mechanism, which includes: the performance-target subsystem, general functional and special functional, communication, support and verification subsystems. Within this mechanism, the author substantiates the need to apply a technological approach in the format of socio-ecological technologies. The target function of the integrated non-profit mechanism is defined. The target function of the mechanism is to promote the realisation of socio-ecological and ecological-economic interests of all stakeholders, as well as to resolve contradictions and conflicts arising in the field of balanced nature management. The main tasks of the mechanism are the main areas of activity of environmental NGOs in the system of sustainable spatial development of natural resources management. It is acknowledged that the effectiveness of such a mechanism is ensured by the existence of a communication subsystem and a verification subsystem, in which the leading role should belong to non-financial reporting within the framework of socio-ecological responsibility and environmental management. The systematic sequence of forming an environmentally oriented non-financial report in the context of functioning of a non-profit mechanism for promoting sustainable development of natural resources management is determined.

Keywords: non-profit mechanism, environmental non-profit organisation, non-financial reporting, sustainable development, social and environmental responsibility.

Постановка проблеми. Механізми впливу екологічних НКО недостатньо результативно націлені на врегулювання соціально-еколого-економічних проблем сталого просторового природокористування. Ці механізми, значною мірою, реалізуються безпосередньо через менеджмент діяльності організації [1–4], а не з точки зору комплексного управління процесами сприяння сталому розвитку. При цьому існуюча нефінансова звітність соціально відповідального бізнесу ще не знайшла належного місця, як в соціально-еколого-економічній діяльності підприємницьких структур, так і в діяльності НКО [5–7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність НКО у форматі організаційно-соціальних та економічних механізмів управління досліджується в роботах таких науковців, як: Дуднева Ю., Гузанова Ю., Ільїна М., Каліна І., Клименко О., Ковальчук С. [4; 8–11].

Специфіка залучення нефінансової звітності до вирішення проблем сталого розвитку у контексті соціальної відповідальності представлена у наукових працях вітчизняних та зарубіжних учених: Безверхого К., Гамкало О., Євсєєвої О., Касич А., Кірсанової В., Тютлікової В., Місько Г., Москалюк Г. [6; 12–17], а також Harris, E. E., Neely, D., Van Puyvelde, S., Brown, W. A., Walker, V., McConville, D., Cordery, C., Luo X., Wang H., Rawhouser H., Cummings M. E., Marcus A. [18–22].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на суттєві наукові здобутки, не вирішеною проблемою

є системне бачення структурно-функціональної комплексного некомерційного механізму, цільова функція якого полягає саме в організації процесів впливу та сприянні сталому просторовому розвитку природокористування. У цьому контексті існує проблема більш конструктивного залучення НКО екологоорієнтованої нефінансової звітності суб'єктів природокористування, яка формується в межах їх соціальної відповідальності та екоменеджменту.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Цілями роботи є поглиблення концептуально-організаційних підходів до структурно-функціональної побудови некомерційного механізму сприяння екологічних НКО сталому просторовому розвитку з акцентом на їх комунікаційну взаємодію з суб'єктами господарювання щодо залучення нефінансової звітності в межах соціально-екологічної відповідальності та екоменеджменту.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі свого розвитку екологічні некомерційні організації набувають певних організаційно-ідеологічних та організаційно-соціальних форм, які з часом підлягають змінам [2; 23]. Система управління, менеджмент цих організацій розглядається як некомерційний механізм [4]. У даному дослідженні структурно-функціональна побудова комплексного механізму сприяння сталому просторовому природокористуванню також нами розглядається у форматі некомерційного.

В межах формування та функціонування некомерційного механізму сприяння сталому

розвитку природокористування важливим є визначення найбільш пріоритетних напрямків діяльності організацій з метою максимального використання їх потенціалу для сприяння сталому розвитку. Це також визначає змістовну особливість структурно-функціональних підсистем механізму. З урахування існуючих положень [24; 23; 8] *основні напрямки діяльності екологічних НКО* в системі сталого просторового розвитку нами представлено таким чином:

1. Глобальний рівень:

1.1. Співпраця з міжнародними екологічними організаціями та установами щодо підтримки напрямків програми дій для сталого розвитку в межах зеленої, синьої та циркулярної економіки.

1.2. Сприяння реалізації міжнародного співробітництва в системі забезпечення сталого розвитку у форматі екологічних проектів, грантів, проведення різноманітних акцій.

1.3. Активна участь у вирішенні соціо-еколого-економічних проблем транснаціональних компаній, а також транскордонного природокористування.

1.4. Сприяння адаптації та реалізації міжнародних екологічних стандартів індикаторних показників сталого розвитку, принципів складання «зеленої» та нефінансової звітності, а також розвитку сталого та екосистемного управління та механізмів соціально-екологічної відповідальності.

2. *Національний та регіональний рівень (у контексті воєнного стану в Україні та децентралізації):*

2.1. Участь у процесах розробки національної та регіональної екологічної політики та організаційно-інституціонального забезпечення екологізації природокористування та охорони навколишнього середовища на різних ієрархічних рівнях господарювання.

2.2. Громадська участь в роботі державних органів управління спеціалізованих регулюючих комітетах екологічного спрямування.

2.3. Підвищення мотивації, щодо розробки, реалізації природоохоронних проектів, а також формуванні позабюджетних екологічних фондів.

2.4. Формування пропозицій щодо удосконалення національних та регіональних екологічних моніторингових систем для інформаційно-комунікаційного взаємозв'язку з різними групами стейкхолдерів.

2.5. Активізація підприємницьких та громадських ініціатив у сфері екологізації природокористування та охорони навколишнього

середовища (зокрема, це стосується, створення територіальних екологічних кластерів, капіталізації природних активів, визначення регіонального екологічного каркасу та ін.).

2.6. Сприяння розвитку державного-приватного та соціального партнерства.

2.7. Просвітницько-культурна та кадрова діяльність щодо практичної реалізації принципів сталого розвитку.

2.8. Участь у цивілізованому вирішенні проблем, щодо порушення екологічного та природоохоронного законодавства.

3. Локальний рівень – підприємство:

3.1. Сприяння формуванню інноваційних організаційно-економічних форм підприємницького природогосподарювання (наприклад, створення інтегрованих бізнес-підприємницьких структур, екологічних кооперативів, соціальних підприємств).

3.2. Сприяння ефективному розвитку системи екоменеджменту.

3.3. Участь у формуванні соціально-екологічної відповідальності підприємств-природокористувачів.

3.4. Сприяння та консультативна участь у формуванні принципів надання «зеленої» та екологічно спрямованої нефінансової звітності підприємств.

3.5. Консультативна та консалтингова діяльність щодо екологізації виробництва.

3.6. Участь у вирішенні соціально-еколого-економічних конфліктів локального рівня.

Особливість сформованих напрямів полягає в тому, що вони сформовані у відповідності до ієрархічних рівнів природогосподарювання і враховують сучасні тенденції реалізації сталого просторового розвитку.

Відмітимо, що розвиток сталого природокористування пов'язаний із формуванням організаційно-економічних форм екологічно орієнтованого управління, які, по суті, складають та визначають його функціонально-цільову структуру механізму [25–27]. Однак, в межах функціонування некомерційного механізму сприяння сталому розвитку природокористування варто говорити про використання спеціальних соціальних інструментів у форматі соціально-екологічних технологій, які одночасно є його організаційно-соціальними формами функціонування [23; 26; 28, с. 46–47].

Таким чином, *комплексний некомерційний механізм* є цілісною та збалансованою сукупністю організаційно-соціальних форм, які реалізуються у вигляді підсистем (підмеханізмів), інструментів і технологій, за допомогою яких

організуються, регулюються та координуються процеси сприяння сталому розвитку природокористування на різних ієрархічних рівнях господарювання. *Цільова функція механізму* полягає в сприянні реалізації соціально-екологічних та еколого-економічних інтересів усіх зацікавлених сторін, а також вирішенні виникаючих протиріч та конфліктів, що виникають у сфері сталого природокористування.

Основними завданнями механізму є визначені нами основні напрямки діяльності екологічних НКО.

У роботі сформована структурно-функціональна схема комплексного некомерційного механізму забезпечення сприяння сталому розвитку природокористування (рис. 1). *Результативно-цільова підсистема* окреслює цілі (підцілі-завдання), виконанню та реалізації яких може сприяти діяльність екологічних НКО в межах соціально-еколого-економічної діяльності господарського суб'єкта. Узагальнено, в інтегральному вигляді результативно-цільова підсистема охоплює різноманітні критерії, показники, індикатори щодо

соціально-еколого-економічних результатів сталого природокористування, у тому числі і згідно залученої нефінансової звітності.

У складі механізму провідною системою є *функціональна підсистема*, яка поділяється на *загально-функціональну* та *спеціально-функціональну*. *Загально-функціональна підсистема* в механізмі пов'язана здебільшого з реалізацією основних традиційних функцій екологічного управління, націлених на забезпечення сприяння сталому розвитку природокористування: прогнозування, планування та програмування; регулювання; організація; мотивація; координація; аналіз; контроль та контролінг. *Спеціально-функціональна підсистема* пов'язана в основному із застосуванням соціально-екологічних технологій.

Соціально-екологічні технології, пов'язані, зокрема, і з функціонуванням механізмів соціально-екологічної відповідальності та екологічним менеджментом і передбачають застосування таких основних екологічно спрямованих соціальних інструментів як: аудит, експертиза, контроль та контролінг,



Рис. 1. Структурно-функціональна схема комплексного некомерційного механізму сприяння сталому розвитку просторового природогосподарювання

Джерело: розроблено Яровою І. Є. з урахуванням [26, с. 90; 27]

маркетинг, інжиніринг, менеджмент екологічних знань та ін.

Структурно-функціональна схема некомерційного механізму передбачає наявність забезпечуючої підсистеми, яка включає: законодавчо-правову, науково-методичну, інформаційну, фінансову, матеріальну та кадрову.

Комунікаційна (інформаційно-комунікаційна) система повинна бути націлена на виявлення соціально-еколого-економічних інтересів суб'єктів природокористування на різних ієрархічних рівнях господарювання і перш за все, на рівні бізнес-підприємницьких структур (компаній).

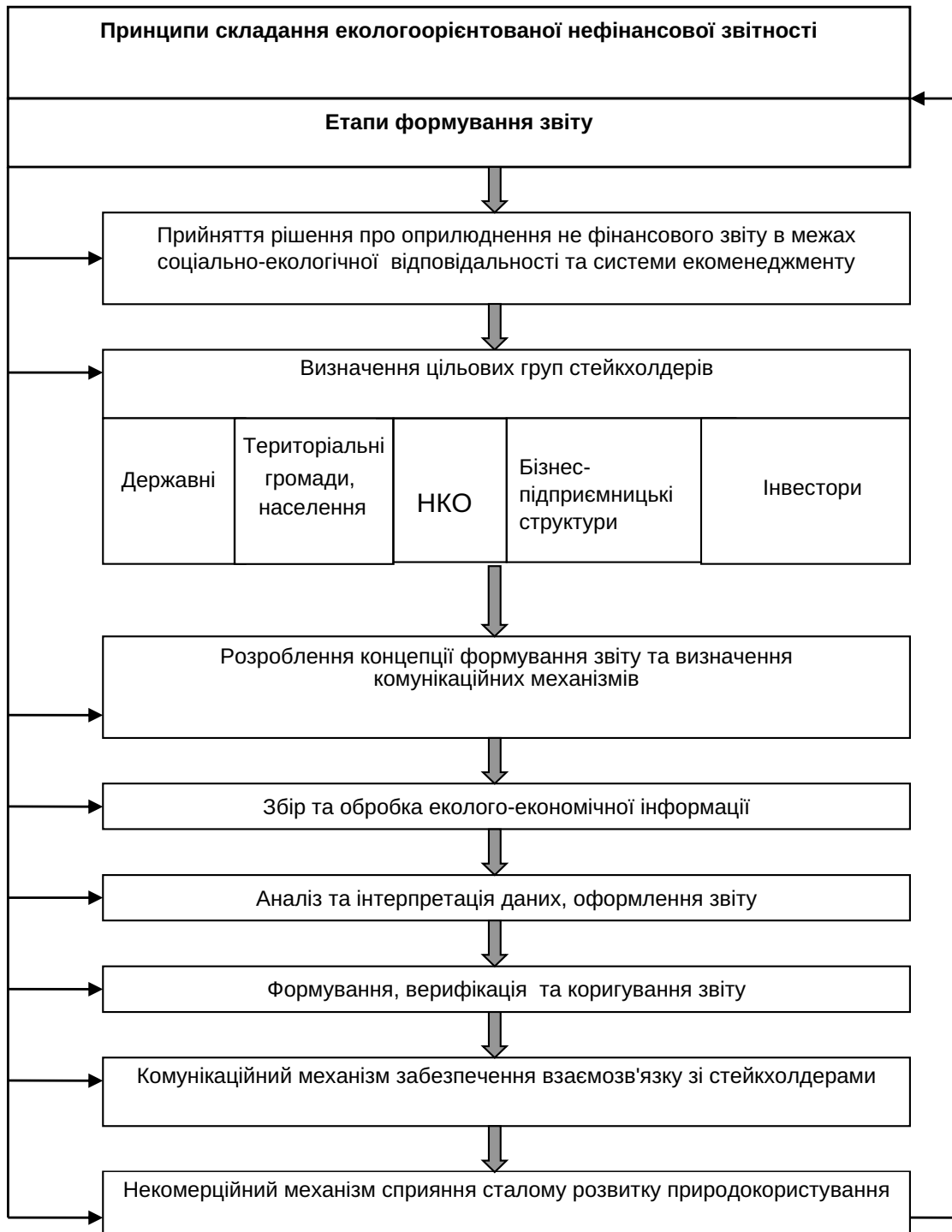


Рис. 2. Системна послідовність формування екологоорієнтованого нефінансового звіту в контексті взаємозв'язку з комплексним некомерційним механізмом сприяння сталому розвитку природокористування

Джерело : розроблено Яровою І. Є. з урахуванням [26, с. 179; 16]

Формування підсистеми верифікації (перевірки) особливо актуалізується у зв'язку із застосуванням системи екологічно спрямованої нефінансової звітності в межах впровадження соціально-екологічної відповідальності. Підсистема верифікації у складі некомерційного механізму механізму є комплексною системою інструментів (див. рис. 1), які мають ознаки соціально-екологічних технологій, за допомогою яких здійснюються об'єктивна оцінка соціально-еколого-економічного рівня господарювання, а також обґрунтованість, адекватність та своєчасність прийняття управлінських рішень щодо сталого розвитку [26, с. 101].

Надання некомерційним організаціям широкого доступу до екологічно орієнтованої нефінансової звітності підприємств в межах соціально-екологічної відповідальності суб'єктів природокористування потребує наявності певної ідеології складання цієї звітності (рис. 2). У роботі [16], представлено процес формування нефінансового звіту, але без комунікаційного зв'язку зі стейкхолдерами, зокрема, з НКО. В процесі формування та надання не фінансової звітної інформації підприємства, компанії можуть використовувати національні рамкові підходи або загальноєвропейські [5; 20; 29].

І тут важливо зробити акцент на те, що в умовах формування інформаційного простору щодо соціо-еколого-економічних про-

блем сталого розвитку підвищуються вимоги до рівня інформаційно-аналітичної компетентності діяльності екологічних НКО. Це є однією з умов, що забезпечує результативне функціонування некомерційних механізмів. Мова повинна йти, таким чином, про інформаційно-комунікаційну компетентність НКО, яку слід розглядати як інтеграційну якість їх діяльності в системі сприяння сталому розвитку в різних організаційно-соціальних формах: аналітично-наглядових; консультативно-рекомендаційних; результативно-корегувальних; інноваційно-пошукових [30]. Таким чином, з точки зору реалізації соціально-екологічної технологій та механізмів соціальної відповідальності важливою є участь некомерційних організацій у формуванні нефінансової звітності. Некомерційний механізм сприяння сталого розвитку природокористування повинен посилювати організаційно-регулюючий характер діяльності екологічних НКО.

Висновки. Запропонована структурно-функціональна схема комплексного некомерційного механізму визначає і забезпечує результативність сприяння екологічних НКО практичній реалізації принципів сталого розвитку. Ефективність такого механізму забезпечується наявністю комунікаційної підсистеми та підсистеми верифікації, в якій провідна роль повинна належати нефінансовій звітності в межах соціально-екологічної відповідальності та екологічного менеджменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ковальчук С. В., Принько М. С. Вплив некомерційних організацій на бізнес-середовище українських підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 3(2). С. 104–112.
2. Клименко О. А. Особливості механізмів діяльності організацій громадянського суспільства в країнах розвиненої демократії. *Віче*. 2015. № 6 (3). С. 12–16. DOI: <https://veche.kiev.ua/journal/4637/>
3. Слюсаренко В. Є. Удосконалення механізму управління некомерційними організаціями в умовах трансформації економіки. *Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка*. Ужгород : Вид-цтво УжНУ "Говерла". 2010. Вип. 30. С. 60–63.
4. Дуднева Ю. Е., Обиденнова Т. С., Васильєва М. О. Особливості менеджменту некомерційних організацій. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2020 № 21. С. 84–88.
5. Нефінансова звітність: інструмент соціально відповідального бізнесу. Представництво Глобального договору в Україні. Київ. 2010. 82 с. URL: https://ppv.net.ua/uploads/work_attachments/NonFinancial_Reporting_UA_.pdf (дата звернення: 10.11.2023).
6. Безверхий К. Малишкін О., Шуляренко С. Зміст, роль та види нефінансової звітності в системі інтегрованої інформації. *Гармонізація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах України в контексті нормативів ЄС : монографія*. / за наук. ред. О. І. Малишкіна. Київ : ДУІТ, 2018. С. 165–179.
7. Євсєєва О. О. Фінансова та нефінансова звітність як джерело прозорості інформації оцінки сталості економіки. *Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток: матеріали XIII міжнар. Наук.-практичної конф. (Харків, 21–22 квіт. 2021 р.)*. Харків : ХНУБА, 2021. С. 152–154.
8. Ильина М. В. Социально-экономическая роль некоммерческих организаций в обеспечении устойчивого развития общества. *Механізм регулювання економіки*. 2011. № 3 С. 28–37.

9. Гузанова Ю. В., Садченко О. В. Особливості стратегічного управління некомерційними організаціям. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2013. № 1. С. 195–200.
10. Ільїна М. В. Комерціалізація діяльності неприбуткових організацій: проблема чи перспектива? *Економіка та держава*. 2010. № 3. С. 14–16.
11. Каліна І. І. Інноваційно-інвестиційний механізм розвитку некомерційної організації. *Вчені записки університету "КРОК". Сер. Економіка*. 2014. № 38. С. 128–135.
12. Гамкало О. Б. Нефінансова звітність як інструмент вимірювання соціальної діяльності вітчизняних підприємств. *Статистика України*. 2017. № 4. С. 79–86.
13. Євсєєва, О., Підпригора, І., Ковальова, Д. Формалізація показників нефінансової звітності на основі обліково-аналітичного забезпечення підприємства. *Економічний простір*, 2022. № 181. С. 207–212. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-37>
14. Касич А., Яковенко Я. Звіт про стійкий розвиток як аналітичний інструмент формування корпоративної соціальної відповідальності. *Ефективна економіка*. 2014. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3400> (дата звернення: 20.10.2023).
15. Тютлікова В., Кудіна О. Нефінансова звітність як інструмент впровадження соціальної відповідальності. *Репозитарій ХНЕУ ім. С. Кузнеця*. URL: <http://repository.hneu.edu.ua> (дата звернення: 03.11.2023).
16. Кірсанова В. В., Шацков В. В. Формування нефінансової звітності як інструменту управління сталим розвитком підприємства. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2018. № 4 (6). С. 19–25. URL: <https://economics.opu.ua/ejoru/2018/No4/19.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.2578921.
17. Місько Г. А., Зварич Л. В. Нефінансова звітність як аспект управління стійким розвитком *Вісник соціально-економічних досліджень Збірник наук. праць*. 2020. № 3–4, (74–75).
18. Harris, E. E. and Neely, D. (2021). Determinants and consequences of nonprofit transparency. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 36(1), 195–220. DOI: <https://doi.org/10.1177/0148558X18814134>
19. Van Puyvelde, S., Brown, W. A., Walker, V., & Tenuta, R. (2018). Board effectiveness in nonprofit organizations: Do interactions in the boardroom matter? *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 47(6), 1296–1310. DOI: <https://doi.org/10.1177/0899764018762318>
20. McConville, D., and Cordery, C. (2022) Not-for-Profit Performance Reporting: A Reflection on Methods, Results and Implications for Practice and Regulation. *Voluntas* 33, 1204–1210. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00411-0>
21. Luo X., Wang H., Raithel S., Zheng Q. (2015). Corporate social performance, analyst stock recommendations, and firm future returns. *Strategic Management Journal*, 36(1), 123–136. DOI: <https://doi.org/10.1002/smj.2219>
22. Rawhouser H., Cummings M. E., Marcus A. (2018). Sustainability standards and stakeholder engagement: Lessons from carbon markets. *Organization & Environment*, 31(3), 263–282. DOI: <https://doi.org/10.1177/1086026617718434>
23. Мішеніна Г. А. Еколого-економічні засади розвитку підприємництва в лісоресурсній сфері: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.06. Суми, 2010. 260 с.
24. Шевчук В. Я. Екологічне підприємництво. Київ : Мета, 2001. 191с.
25. Беляев А. А. Механизм хозяйствования : сущность и формы управления. Київ : Вища шк., 1990. 147 с.
26. Ярова І. Є. Організаційно- економічні засади екологічно орієнтованого управління лісогосподарюванням: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.06. Суми, 2011. 261 с.
27. Мишенин Е. Концептуальные основы формирования экологически ориентированного механизма управления природохозяйствованием. *Економіст*. 2012. № 3. С. 59–64.
28. Степанова О. В. Організаційно-економічні основи соціально відповідального управління промисловим підприємством: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Суми, 2008. 217 с.
29. Голіченко О. Механізми впливу недержавних організацій на державні структури. URL: <http://www.spa.ukma.kiev.ua/article.php?story=20080229164949675> (дата звернення: 11.11.2023).
30. Софіщенко І. Я. Формування комунікаційного механізму міжнародних проектів на основі аналізу стейкхолдерів. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f279ab42-082c-4584-8713-51c1823d3341/content> (дата звернення: 11.11.2023).

REFERENCES:

1. Kovalchuk S. V. and Prynko M. S. (2018) Vplyv nekomertsiynykh orhanizatsii na biznes-seredovyshche ukrainskykh pidpriemstv [The influence of non-profit organisations on the business environment of Ukrainian enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic Sciences*, 3(2), 104–112 (in Ukrainian)

2. Klymenko O. A. (2015) Osoblyvosti mekhanizmv diialnosti orhanizatsii hromadskoho suspilstva v krainakh rozvynenoi demokratsii. [Peculiarities of the mechanisms of civil society organisations in developed democracies]. *Viche*, 6 (3), pp. 12–16 (in Ukrainian).
3. Sliusarenko V. Ie. (2010) Udoskonalennia mekhanizmu upravlinnia nekomertsiiynykh orhanizatsiiamy v umovakh transformatsii ekonomiky [Improving the mechanism of management of non-profit organisations in the context of economic transformation]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu: Serii: Ekonomika. Scientific – Bulletin of Uzhhorod University: Series: Economics*. Vol. 3, pp. 60–63 (in Ukrainian)
4. Dudnieva Yu. E. (2020) Obydiennova T. S., Vasylieva M. O. Osoblyvosti menedzhmentu nekomertsiiynykh orhanizatsiiakh [Features of management of non-profit organisations]. *Elektronne naukove fakhove vydannia z ekonomichnykh nauk «Modern Economics» – Electronic scientific professional edition in economic sciences "Modern Economics"*, vol. 21, pp. 84–88 (in Ukrainian)
5. Nefinansova zvitnist: instrument sotsialno vidpovidalnoho biznesu [Non-financial reporting: a tool for socially responsible business]. Predstavnytstvo Hlobalnoho dohovoru v Ukraini. Kyiv. 2010. 82 p. URL: https://ppv.net.ua/uploads/work_attachments/Non-Financial_Reporting__UA_.pdf (accessed November 10, 2023). (in Ukrainian)
6. Bezverkhyi K. Malyshkin O. and Shuliarenko S. (2018) Zmist, rol ta vydy nefinansovoi zvitnosti v systemi integrovanoi informatsii [Content, role and types of non-financial reporting in the integrated information system]. Harmonizatsiia bukhhalterskoho obliku ta opodatkovannia na pidpriemstvakh Ukrainy v konteksti normatyviv YeS : monohrafiia. / za nauk. red. O. I. Malyskina. Kyiv : DUIT (165–179). (in Ukrainian)
7. Yevsieieva O. O. (2021) Finansova ta nefinansova zvitnist yak dzherelo prozoroj informatsii otsinky stalosti ekonomiky [Financial and non-financial reporting as a source of transparent information for assessing the sustainability of the economy]. *Yevropeyskyi vektor modernizatsii ekonomiky: kreatyvnist, prozorist ta stalji rozvytok: materialy XIII mizhnar. Nauk.-praktychnoi konf.* (Kharkiv, 21–22 kvit. 2021 r.). Kharkiv: KhNUBA, pp. 152–154. (in Ukrainian)
8. Ylyna M. V. (2011) Sotsialno-ekonomichna rol nekomerciiynykh orhanizatsii v obespecheny ustoichyvoho rozvytia obshchestva [Socio-economic role of non-profit organisations in ensuring sustainable development of society]. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky – The mechanism of economic regulation*. Vol. 3, pp. 28–37. (in Ukrainian)
9. Huzanova Yu. V. and Sadchenko O. V. (2013) Osoblyvosti stratehichnoho upravlinnia nekomertsiiynykh orhanizatsiiamy [Features of strategic management of non-profit organisations]. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Chernivtsi Institute of Trade and Economics. Economic sciences*, 1, 195–200 (in Ukrainian).
10. Iliina M. V. (2010) Komertsializatsiia diialnosti neprybutkovykh orhanizatsii: problema chy perspektyva? [Commercialisation of non-profit organisations: a problem or a prospect?]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, 3, 14–16 (in Ukrainian).
11. Kalina I. I. (2014) Innovatsiino-investytsiinyi mekhanizm rozvytku nekomertsiiinoj orhanizatsii [Innovation and investment mechanism for the development of a non-profit organisation]. *Vcheni zapysky universytetu "KROK". Ser. Ekonomika – Scientific Notes of KROK University. Ser. Economy*, 38, 128–135. (in Ukrainian)
12. Hamkalo O. B. (2017) Nefinansova zvitnist yak instrument vymiriuvannia sotsialnoi diialnosti vitchyznianskykh pidpriemstv [Non-financial reporting as a tool for measuring the social performance of domestic enterprises]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 4, 79–86. (in Ukrainian)
13. Yevsieieva, O., Pidopryhora, I. and Kovalova, D. (2022) Formalizatsiia pokaznykiv nefinansovoi zvitnosti na osnovi oblikovo-analitychnoho zabespechennia pidpriemstva [Formalisation of non-financial reporting indicators on the basis of accounting and analytical support of the enterprise]. *Ekonomichnyi prostir – Economic space*, 181, 207–212. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-37> (in Ukrainian)
14. Kasych A. and Yakovenko Ya. (2014) Zvit pro stiiky rozvytok yak analitychnyi instrument formuvannia korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti. [Sustainability report as an analytical tool for corporate social responsibility]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*. Vol. 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3400> (accessed November 10, 2023)/ (in Ukrainian)
15. Tiutlikova V. and Kudina O. (2021) Nefinansova zvitnist yak instrument vprovadzhennia sotsialnoi vidpovidalnosti [Non-financial reporting as a tool for implementing social responsibility]. Repozytarii KhNEU im. S. Kuznet-sia. URL: <http://repository.hneu.edu.ua> (accessed November 11, 2023). (in Ukrainian)
16. Kirsanova V. V. and Shatskov V. V. (2018) Formuvannia nefinansovoi zvitnosti yak instrumentu upravlinnia stalym rozvytkom pidpriemstva [Formation of non-financial reporting as a tool for managing sustainable development of an enterprise]. *Ekonomichnyi zhurnal Odeskoho politekhnichnoho universytetu – Economic Journal of Odesa Polytechnic University*, 4 (6), 19–25. DOI: 10.5281/zenodo.2578921 (in Ukrainian)

17. Misko H. A. and Zvarych L. V. (2020) Nefinansova zvitnist yak aspekt upravlinnia stiikym rozvytkom [Non-financial reporting as an aspect of sustainability management]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen Zbirnyk nauk. prats – Bulletin of Socio-Economic Research Collection of scientific papers.*, 3–4 (74–75). URL: https://journals.uran.ua/vsed_oneu/article/view/236266 (in Ukrainian).
18. Harris, E. E. and Neely, D. (2021). Determinants and consequences of nonprofit transparency. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 36(1), 195–220. DOI: <https://doi.org/10.1177/0148558X18814134>
19. Van Puyvelde, S., Brown, W. A., Walker, V., & Tenuta, R. (2018). Board effectiveness in nonprofit organizations: Do interactions in the boardroom matter? *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 47(6), 1296–1310. DOI: <https://doi.org/10.1177/0899764018762318>
20. McConville, D., and Cordery, C. (2022) Not-for-Profit Performance Reporting: A Reflection on Methodsю *Results and Implications for Practice and Regulation*. *Voluntas* 33, 1204–1210. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00411-0>
21. Luo X., Wang H., Raithel S., Zheng Q. (2015). Corporate social performance, analyst stock recommendations, and firm future returns. *Strategic Management Journal*, 36(1), 123–136. DOI: <https://doi.org/10.1002/smj.2219>
22. Rawhouser H., Cummings M. E., Marcus A. (2018). Sustainability standards and stakeholder engagement: Lessons from carbon markets. *Organization & Environment*, 31(3), 263–282. DOI: <https://doi.org/10.1177/1086026617718434>
23. Mishenina H. A. (2010) *Ekoloho-ekonomichni zasady rozvytku pidpriemnytstva v lisoresursnii sferi* [Ecological and economic principles of entrepreneurship development in the forestry sector]: dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.06. Sumy, 260 p. (in Ukrainian).
24. Shevchuk V. Ia. (2001) *Ekolohichne pidpriemnytstvo* [Environmental entrepreneurship]. Kyiv: Meta, 191 p. (in Ukrainian).
25. Beliaev A. A. (1990) *Mekhanyzm khoziaistvovanyia : sushchnost y formy upravleniia* [Management mechanism : essence and forms of management]. Kyiv: Vyshcha shk., 147 p. (in Ukrainian).
26. Yarova I. Ye. (2011) *Ohanizatsiino-ekonomichni zasady ekolohichno oriientovanoho upravlinnia lisohospodariuvanniam* [Organisational and economic principles of ecologically oriented forest management]: dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.06. Sumy, 261 p. (in Ukrainian).
27. Mishenin Ye. (2012) *Kontseptualnye osnovy formirovaniia ekolohicheskyy oryentyrvoannoho mekhanyzma upravleniia pryrodokhoziaistvovanyem* [Conceptual bases of formation of ecologically oriented mechanism of environmental management]. *Ekonomist – Economist*, 3, pp. 59–64. (in Ukrainian)
28. Stepanova O.V. (2008) *Orhanizatsiino-ekonomichni osnovy sotsialno vidpovidalnoho upravlinnia promyslovyim pidpriemstvom* [Organisational and economic foundations of socially responsible management of an industrial enterprise]: dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04. Sumy, 217 p. (in Ukrainian)
29. Holichenko O. *Mekhanizmy vplyvu nederzhavnykh orhanizatsii na derzhavni struktury* [Mechanisms of influence of non-governmental organisations on state structures]. URL: <http://www.spa.ukma.kiev.ua/article.php?story=20080229164949675> (accessed November 11, 2023). (in Ukrainian)
30. Sofishchenko I. Ya. (2021) *Formuvannia komunikatsiinoho mekhanizmu mizhnarodnykh proektiv na osnovi analizu steikkholderiv* [Developing a communication mechanism for international projects based on stakeholder analysis]. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f279ab42-082c-4584-8713-51c1823d3341/content> (accessed November 11, 2023). (in Ukrainian)